

Plan upravljanja istraživačkim podacima projekta PostCity (Transformacija postindustrijskog grada: prostor, zajednica i rad)

Potkonjak, Sanja; Škrbić Alempijević, Nevena

Data management plan / Plan upravljanja istraživačkim podacima

Publication year / Godina izdavanja: **2023**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:649893>

Rights / Prava: [Attribution-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

PLAN UPRAVLJANJA ISTRAŽIVAČKIM PODACIMA (PUP)

Opće informacije		
	Ime i prezime predlagatelja	Prof. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević
	Matična organizacija	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju
	Naziv projekta	Transformacija postindustrijskog grada: prostor, zajednica i rad (PostCity)
	Upravitelj podacima	Nevena Škrbić Alempijević (nskrbic@ffzg.hr) kao voditeljica projekta imat će najveću odgovornost u primjeni i praćenju provođenja plana upravljanja podacima.
1. Prikupljanje podataka i dokumentacija		
	Koje ćete podatke prikupljati, obrađivati, stvarati ili se ponovno njima koristiti? (navedite formate, vrste i opseg svih podataka s kojima ćete raditi, a ne samo krajnji skup podataka koji će biti rezultat istraživanja)	<p>U projektu će se prikupljati tri vrste građe – tekstualna, audio i video građa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tekstualna građa proizašla iz analize arhivskih dokumenata, javnih dokumenata, iz medijskih objava i pregleda literature 2. fotografska građa i videozapisi proizašli iz vizualnog dokumentiranja terena 3. etnografska građa proizašla iz dubinskih intervjuja, neformaliziranih razgovora, terenskih bilježaka, osobnih istraživačkih dnevnika, kratkih <i>in vivo</i> stenografskih zapisa vezanih uz sudioničko promatranje (uključivo etnografske vizualne mape i skice prostora). <p>Sve vrste građe prikupljat će se uz suglasnost sudionika istraživanja gdje je suglasnost tražena ili očekivana. Najveći dio prikupljene građe je etnografski i nastaje iz kolaborativnih i suradničkih aktivnosti u dijaloškim situacijama koje podrazumijevaju da su istraživač i sudionik istraživanja uronjeni u specifični kulturni kontekst. Tako proizvedena građa nije u potpunosti kontrolirana ni od strane istraživača ni sudionika istraživanja ni trećih osoba.</p> <p>Građa tipa 1. obuhvaća javno dostupne novinske publikacije, objavljene i javno dostupne strateške dokumente, građu institucionalnih arhiva koja je dostupna javnosti i koja će se koristiti u skladu sa zahtjevima zaštite pripadnih prava. Građa tipa 2. i 3. prikupljat će se isključivo uz suglasnost koja može biti dana pisanim putem ili usmeno i na druge kulturno specifične i prihvaćene načine koje će istraživač evidentirati po protokolu razvijenom prema uputama Intradivizijskog tijela za etičku procjenu istraživanja Sveučilišta u Oxfordu (za slučajeve nemogućnosti pribavljanja potpisa u kojima se pribavlja snimka usmenog zapisa suglasnosti i/ili se usmeno prihvaćanje evidentira u dokumentu pod nazivom Bilješka o usmenom pristanku). Promatranje potpuno javnih događaja ne smatra se situacijom koja podliježe pribavljanju suglasnosti.</p> <p>Oblikovanje Plana upravljanja podacima za projekt POSTCITY vodi se preporukama i pravilima <i>Etičkog kodeksa Hrvatskoga etnološkog društva</i> (2013). Temeljni dokument čine <i>Principi profesionalne odgovornosti Američkog antropološkog društva</i> (2012) kao međunarodne organizacije antropologa čije smjernice i direktive preuzima Hrvatsko etnološko društvo u razmatranju etičkih pitanja. U izradi ovog plana vodili smo se i <i>Općom uredbom o zaštiti podataka</i> (2016/679). Od novijih strukovnih dokumenata projekt se <i>vodi Izjavom o upravljanju podacima u</i></p>

		<p><i>etnologiji i folkloristici</i> Međunarodnog udruženja etnologa i folklorista (SIEF, 2019) ,<i>Izjavom o upravljanju podacima u etnografskim projektima</i> Europskog udruženja socijalnih antropologa (EASA, 2019), kao i <i>Pravilnikom o upravljanju podacima</i> Odsjeka za kulturnu antropologiju i sociologiju Sveučilišta u Leidenu (Data Management Policy, Department of Cultural Anthropology and Development Sociology, 2019) koji je postavio strukovne smjernice za upravljanje podacima u etnologiji i antropologiji te koji je kao nacrt javno raspravljen u časopisu Europskog udruženja socijalnih antropologa <i>Social Anthropology</i> (Pels et al. 2018, SA 2018/26/3). Korišteni su dokumenti Europske komisije: Smjernice <i>Rona lphofena za Europsku komisiju</i> opisane u dokumentu: <i>Istraživačka etika u etnologiji i antropologiji</i> (Research Ethics in Ethnology/Anthropology, 2021) te priručnik <i>Etika i zaštita podataka</i> Europske komisije (Ethics and Data Protection Manual, 2021).</p> <p>Sve smjernice vezane uz etiku i protokole upravljanja podacima preuzimamo iz otvorenog pristupa na portalu Središnjeg sveučilišnog povjerenstva za istraživačku etiku Sveučilišta u Oxfordu (CUREC) koje je ponuđeno znanstvenoj javnosti kao zajedničko dobro. Pritom slijedimo izuzeće temeljem kojeg se antropološka istraživanja ne razmatraju na općim povjerenstvima već se upućuju na Međudivizijsko povjerenstvo za istraživačku etiku u društvenim znanostima i humanistici (Social Sciences and Humanities Interdivisional Research Ethics Committee – SSH IDREC) odnosno Odsječkim povjerenstvima (<i>Departmental Research Ethics Committee – DREC</i>) zbog svoje konstitutivne neštetnosti (<i>straightforward ethnographic research</i>), odnosno činjenice da ona tradicionalno predstavljaju istraživanja s malim rizicima (<i>low-risk community research</i>).</p>
	<p>Kako će se podaci prikupljati, obrađivati ili stvarati? (ukratko navedite metodologiju i procese osiguranja kvalitete, načine organiziranja podataka te alate i instrumente kojima ćete se koristiti za prikupljanje i obradu)</p>	<p>Građa će nastajati studijskim istraživanjem medija i strateške dokumentacije gradskih i nacionalnih tijela uprave i samouprave, arhivskim istraživanjem povijesne i urbanističke dokumentacije, pregledom literature te etnografskim terenom koji uključuje provođenje dubinskih intervjuua i razgovora, sudioničko promatranje, strateško hodanje i vizualnu opservaciju, fenomenološko utjelovljeno i senzorno sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima koje su odabrane kao reprezentativne studije lokacija i ljudskih aktivnosti vezanih uz njih.</p> <p>Manji dio građe odnosi se na vizualnu dokumentaciju (fotografije i video snimke) zatečenih prostora i vizualnu građu poput ručnih crteža, mapa i skica. Tu pripada i građa nastala pomoću platformi za lokalizaciju i mapiranje kojima će se vizualizirati postindustrijske zone i specifične lokacije (Google Maps).</p> <p>Sva će se građa – uređeni transkripti razgovora, bilješke o razgovorima, dnevници i sl. te formalni zapisi i izvještaji o provedenim dubinskim intervjuima i razgovorima – organizirati prema tematskim cjelinama i vrsti građe u mapama za arhiviranje i e-mapama, odnosno u digitalnoj pohrani.</p>
	<p>Koju ćete dokumentaciju i metapodatke izraditi osim podataka? (dokumentacija mora sadržavati informacije i standarde potrebne korisnicima kako bi mogli samostalno čitati i interpretirati podatke u budućnosti, primjerice,</p>	<p>Dokumentacija projekta sastojat će se od zapisnika s terenskih istraživanja, zapisnika o provedenim dubinskim intervjuima, orijentacijskog tematskog protokola korištenog na terenima, informacijskog letka, pisma suglasnosti, protokola za promatranje, pozivnih pisama i sl. Dokumentacija će sadržavati opis projekta, ciljeve i svrhu, te informacije o načinu izbora sudionika istraživanja, načinu prikupljanja podataka te trajanju projekta.</p>

	kodne knjige, <i>ReadMe</i> datoteke i sl.)
2.	Pravna i sigurnosna pitanja
<p>Jeste li ograničeni sporazumom o povjerljivosti? Imate li potrebna dopuštenja za prikupljanje, obradu, čuvanje i dijeljenje podataka? Jesu li osobe čiji se podaci obrađuju informirani o tome i jesu li dali privolu? Kojim ćete se metodama koristiti u svrhu zaštite osjetljivih podataka (GDPR – posebne kategorije osobnih podataka, navesti metode anonimizacije podataka)?</p>	<p>Projekt se temelji na istraživanju s ljudima čija su iskustva i doživljaji transformacije urbanih prostora, rada i zajednice relevantni za istraživanje. Istraživanje ne obuhvaća ranjive skupine i aktivno se suzdržava od djelovanja koje bi moglo prouzročiti štetu dostojanstvu, tjelesnoj ili materijalnoj dobrobiti sudionika istraživanja.</p> <p>Istraživanje se vodi standardnim istraživačkim načelima u etnologiji i kulturnoj antropologiji, odobravanjem istraživanja i kontinuiranim praćenjem od strane Etičkog povjerenstva za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao nadležnog institucionalnog tijela za procjenu etičnosti istraživanja te nadležnog strukovnog tijela (Etičkog povjerenstva Hrvatskog etnološkog društva) kao prigovorne instance za procjenu etičnosti djelovanja članova strukovne udruge).</p> <p>Priprema za etičko postupanje u istraživanju obuhvaća izradu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacijskog letka istraživanja ▪ pozivnog pisma za sudjelovanje u istraživanju ▪ pisma suglasnosti ▪ zapisnika o usmeno, konsenzualno ili tacitno iskazanim suglasnostima ▪ tematskog protokola ▪ protokola za promatranje ▪ pisma preporuke voditelja projekta koji ovlašćuje istraživače na terenu. <p>Svi sudionici istraživanja će biti unaprijed upućeni u osnovne informacije o istraživanju: ciljeve i svrhu, vrstu istraživanja, vrstu građe koja se prikuplja, postupke pseudonimizacije i/ili anonimizacije. Kontakt voditelja istraživanja (odgovorne osobe) bit će jasno naznačen na informacijskim letcima, kao i princip dobrovoljnosti sudjelovanja u istraživanju i neotuđivo pravo povlačenja iz istraživanja u bilo kojem trenutku.</p> <p>U izvedbi ovog etnografskog istraživanja primjenjuje se pravilo tzv. „jednostavne etičke procjene“ (<i>straightforward ethical assessment</i>) koje je proporcionalno nepostojanju značajnije vjerojatnosti da istraživanje prouzroči ikakvu štetu, odnosno razmjerno je etičkim načelima u etnologiji i antropologiji za jednostavna istraživanja u zajednici.</p>
Kako će se regulirati pristup podacima i njihova sigurnost? Koji su potencijalni rizici koje treba uzeti u obzir? Kako ćete osigurati sigurnost pohrane osjetljivih	Projekt će omogućiti pohranjivanje i dijeljenje datoteka na spremišnim sustavima pri Sveučilišnom računskom centru Srce (https://www.srce.unizg.hr/puh). Sustav Puh se temelji na programskoj podršci NextCloud koja se koristi u hrvatskoj znanstvenoj zajednici kao siguran i kontroliran način dijeljenja i pohrane znanstvenih i istraživačkih podataka tijekom projekta. Na navedenoj platformi pohranjivat će se isključivo pseudonimizirana i/ili anonimizirana građa, transformirana iz audio zapisa u uređeni transkript koje nije moguće povezati sa sudionicima istraživanja, kao i vizualna građa, analitički zapisi proizašli iz obrade građe te svi istraživački protokoli

	podataka?	<p>potrebni za sistemsku evidenciju istraživačkog procesa.</p> <p>Sigurnost podataka osigurava pseudonimizacija i/ili anonimizacija zapisa (kada to traži sudionik istraživanja), odnosno odvojeno pohranjivanje transkripta i šifrnika te zaštitne zaporke na računalu i na mapi dokumenta. Svi podaci o identitetu sudionika čuvat će se u enkriptiranom obliku, a ključ za dekripciju imat će samo uži članovi istraživačkog tima.</p>
	<p>Kako ćete upravljati zaštitom autorskih prava i drugog intelektualnog vlasništva? Tko će biti vlasnik podataka? Koje će se licencije primjenjivati na podatke? Koja će se ograničenja primjenjivati na ponovnu uporabu osobnih podataka?</p>	<p>Podaci prikupljeni promatranjem, sudjelovanjem, etnografskim razgovorima i dubinskim intervjuima jedinstven su tip građe i mogu se koristiti isključivo u nekomercijalne, konkretno u znanstvene i obrazovne svrhe, u svrhe akademske diseminacije i komunikacije rezultata znanstvenog istraživanja (FAIR upotreba podataka).</p> <p>Standardni protokoli o intelektualnom vlasništvu i autorskim pravima ne primjenjuju se automatski na sve vrste etnografske građe, bez pažljive analize okolnosti u kojima je građa nastala. Tek u trenutku proizvodnje građe i ovisno o vrsti pristanka koji je sudionik istraživanja spreman podijeliti, definira se tip upravljanja intelektualnim vlasništvom građe koja nastaje u interakciji istraživača i istraživanih i otpuštanje ili zadržavanje prava na sadržaj razgovora te raspolaganje sekundarnim pravima na etnografski intervju i dokumentarne fotografije.</p>
3.	Pohrana i čuvanje podataka	
	<p>Kako će radne verzije podataka biti pohranjene tijekom projekta? Kako će se napraviti sigurnosne kopije tih podataka (<i>backup</i>)? Koja je očekivana količina podataka koja će se prikupiti i čuvati tijekom projekta (izraženo u MB/GB/TB)?</p>	<p>Sistematizirani i procesuirani podaci, potrebni za provođenje analiza, tijekom istraživanja s računala glavnog istraživača kopirat će se u nacionalni sustav za pohranu i dijeljenje podatka Puh koji članovima projektnog tima omogućava pristup aktualnoj verziji podataka.</p> <p>Sirovi podaci ne dijele se na vanjskim poslužiteljima za pohranu podataka, već se čuvaju na akademski odgovoran i primjeren način koji uključuje enkriptiranje i pristup sa zaporkom na pojedine mape koje se čuvaju u e-arhivi projekta kod voditelja istraživanja i svakog pojedinog istraživača za njegovu/njezinu dionicu etnografskog projekta, odnosno sigurnu pohranu za tiskani dio građe čuvanu od pristupa u konvencionalno zaštićenim arhivskim registrima.</p>
	<p>Kako će se završne verzije podataka dugotrajno pohraniti i čuvati (i nakon završetka projekta)? U kojim će se formatima čuvati podaci? Koja je očekivana količina podataka koja će se trajno pohraniti (izraženo u MB/GB/TB)?</p>	<p>U skladu s politikama razvijenim na Sveučilištu u Oxfordu u vezi s upravljanjem podacima koji omogućuju ostvarivanje istraživačkih rezultata (<i>Policy on the Management of Data Supporting Research Outputs</i>) voditelj istraživanja čuvat će i štiti građu na akademski odgovoran način i u skladu sa strukovnim načelima etičkog postupanja s podacima i nakon završetka projekta. Građa koja je pohranjena na PUH-u čuvat će se pet godina po isteku projekta.</p> <p>Originalni audio zapisi čuvat će se pet godina nakon završetka projekta (minimalno razdoblje čuvanja) i nakon završne javne objave rezultata istraživanja.</p>

		Originalne osobne bilješke, dnevnici, mape, crteži, kratke bilješke i terenski zapisi čuvaju se u osobnim arhivima istraživača neograničeno, kao privatno vlasništvo, na odgovoran način i uz strukovno uobičajenu zaštitu.
4.	Dijeljenje i ponovna uporaba podataka	
	Kako i gdje će se podaci dijeliti? Koji repozitorij će se koristiti za dijeljenje podataka? Kako će potencijalni korisnici doznati za podatke?	<p>Podaci projekta se ne dijele budući da projekt nema za cilj kreiranje (podatkovnog) arhiva u antropologiji i etnologiji.</p> <p>Antropološka građa može biti sirova (<i>raw</i>) i procesuirana (<i>processed</i>). Antropološka istraživanja u pravilu ne čine dostupnim javnosti neprocesuirane tipove građe koji nije sakupljana s izričitom namjerom oblikovanja arhiva.</p> <p>Odluka o nedijeljenju donesena je u skladu s preporukama <i>Politike upravljanja etnografskim podacima</i> Sveučilišta u Leidenu, Međunarodnog udruženja etnologa i folklorista te Europskog udruženja socijalnih antropologa koji u vezi s pitanjem arhiviranja eksplicitno navode da je “u etnografskom istraživanju 'podatak' uvijek proizvod socijalnog odnosa koji nije moguće reducirati na fiksiran i zgotovljen proizvod“. Zbog toga nije uvijek moguće arhivirati i pohranjivati istraživačku građu. U drugim slučajevima, etnografski materijali zahtijevaju specifične tehničke performanse (npr. različite uloge u pristupu, editiranju i politikama dijeljenja) koje nisu dostupne u najvećem broju institucionalnih repozitorija. Za pitanja embarga: “istraživači imaju specifičnu obvezu razmotriti kontrolu pristupa od strane trećih osoba etnografskoj građi i očuvati prava embarga i povjerljivosti nad materijalom koji se ne može anonimizirati”.</p> <p>Iz navedenih razloga voditelj i članovi projekta odabiru nedijeljenje podataka. Isto tako, odgovorno donose odluku o nedijeljenju podataka dok nacionalna profesionalna udruženja, obrazovne i znanstvene institucije u humanističkom znanstvenom području i polju etnologije i antropologije ne definiraju principe dijeljenja podataka i otvorenog pristupa podacima. Do tada, u oblikovanju plana upravljanja podacima, projekt se vodi disciplinarnom tradicijom, te suvremenim nacionalnim, europskim i međunarodnim praksama primjenjivanim u etnologiji i antropologiji.</p>
	Ako postoje podaci koji se ne smiju dijeliti (prijavitelji vezani zakonskim, etičkim, autorskim pravila, povjerljivošću i sl.), pojasnite razloge ograničenja.	n.p.
	Potvrdite da ćete se koristiti digitalnim repozitorijem koji je u skladu s načelima <i>FAIR-a</i> .	n.p.

PUP

PostCity

	<p>Potvrdite da ćete se koristiti digitalnim repozitorijem koji održava neprofitna organizacija (ako ne, objasnite zašto ne možete dijeliti podatke na digitalnom repozitoriju koji nije komercijalan).</p>	<p>n.p.</p>
--	---	-------------